

LBRIS

We know
books

DOINA RUȘTI

Ciudățeniile
amoroase
din Bucureștii
fanariot

LITERA

București

CIUDĂTENIA	3	BATICUL	102
NARGHILEAUA VRĂJITĂ	8	STRANIA PASIUNE	
CRIMĂ ȘI POEZIE	11	A LUJ AXINTE	105
NEBUNIA		PALACHIDA	108
NEAMTULUI VOICU	23	TIMPUL CIREȘELOR	111
PLANUL SECUND		SLUGA NEMURITOARE	115
AL UNUI VIOL	27	SLĂBICIUNI	120
FANTOMA	31	O FEMEIE CU NUME	
DOI ANI MAI TÂRZIU,		ȘI UN SCRIITOR NEȘTIUT	123
ALTĂ ISTORIE	35	O FEMEIE,	
AȘTEPTĂRI OTRĂVITE	38	MAI MULȚI BĂRBAȚI	126
O FEMEIE CĂREIA		DIAVOLUL ÎNDRĂGOSTIT	130
NU I-A REZISTAT		TRANDAFIRA DIN GORGANI	133
NICI ÎMPĂRATUL	43	SEDOCĂTORUL FANARIOT	135
CLUCEREASA	47	UN TĂLHAR, UN PRINCIPE	
FLORI ALBE	52	ȚĂCĂNIT ȘI UN POET	
DEGETUL	57	CU GURA MARE	138
LEGĂTURI CLANDESTINE	62	NEMAIPOMENITA	
DRAGOSTE		CĂLĂTORIE A URMUZELOR	141
LA VREME DE CIUMĂ	65	MANDA	145
ATRACTIE NEBUNEASCĂ	68	GREIERII DIN LIPSCANI	148
IUBIRE TOXICĂ	71	MĂRTURIA ARGATULUI	151
O FEMEIE DESFRÂNATĂ	74	DEGETE SFINTE	155
SEDOCĂTOARE ȘI NOCIVĂ	79	UN TIP FĂRĂ CUVÂNT	158
BOEM FANARIOT	81	PENSIONARUL FANARIOT	161
IUBIRI TENEBROASE	85	CALUL	163
SCANDAL PROVINCIAL	88	TURNAVITU	166
VICTIMA	91	FANTASME ȘI MINCIUNI	169
CLANUL LUI NARCIS	94	FAPTE NETREBNICE	
PARFUMUL		ȘI CIUDATE	172
LUCRUȘOARELOR PRIMITE	98	MULȚUMIRI	175

CIUDĂȚENIA

Anul 1815, București. O precupeață cu nasul mare a fost anunțată că primise o moștenire. A pus calul la brișcă și-a luat-o spre Pantelimon, unde mătușă-sa, cam neagră la icre, trecuse pe lumea cealaltă, lăsând în urmă multe fapte nedemne, dar și un cadou. Precupeața, pe nume Tenica, era curioasă, dar cunoscându-și bine mătușa, știind bunurile pe care le deținuse în viață, nu se aștepta să-i fi lăsat cine știe ce, dar măcar bani, poate niște bijuterii de pe vremuri, tot îi lăsase. Gândindu-se la mărgele, la safire ascunse în perne de mătase ori la sipete, a zburat pur și simplu pe străzile prăfuite ale orașului. Însă visele nu sunt decât umbre de frunze, așezate vremelnice peste creștetul unui om.

Tenica a primit moștenire un sclav. Iar această moștenire era pe măsura răutății fostei stăpâne. Ori așa arăta. *Cadoul* primit era un bărbat mărunțel, care-ți băga frica-n oase: ceacâr, cu trei fire în barbă, ca să nu mai punem la socoteală culoarea ca de ceaun afumat, părul zburlit și, peste toate, o aluniță tatuată-n obraz. După cum era și normal, îl chema Dracu.

Primul impuls al Tenicăi a fost să-l lase acolo, totuși ar fi fost aiurea să renunțe la un cadou. L-a legat de căruță, traversând din nou tot orașul, de data asta la pas, ca să nu-și obosească sclavul.

În mahalaua Izvorul Verde, unde locuia precupeața, s-a aflat repede despre Dracu, devenit în scurt timp o ciudățenie, bună de privit peste

gard și un subiect succulent (era cât pe-aci să zic *topic*). La orice treabă era pus, aduna lumea în jur, oameni cu ochi mari, lipiți de uluci, copii urcați în copaci, femei fără treabă, care căseau gura la el.

Și Tenica devenise celebră, căci acum nu mai era doar o zarzavagioaică din mahala ori femeia cu nasul mare și-atât, ci devenise stăpâna lui

Femeia cu drac, Biserica din Deblești. Foto: Ștefana și Ioan Pop Curșeu

Dracu. De multe ori îl lua cu ea prin oraș, nu atât cât să-i care ardeii, ci mai mult ca să atragă privirile.

Într-o noapte, precepeata a dat nas în nas cu ceacărul și era să crape fierea în ea. Dar un ceas mai târziu, pe când se învelea în cearșafuri și-n pleduri, sub lumina de lună care-i bătea în fereastră, pe Tenica au trecut-o fiorii plăcerii fără motiv.

A doua zi, cuprinsă de niște gânduri cam vinovate, a pus mâna în ceafa lui Dracu, hotărâtă să scape de el.

Era zi de bălci la Obor, iar aici, pe lângă multe altele, se vindeau inclusiv oameni. Tranzacțiile mari se făceau între boieri, care cumpărau sate întregi de robi, aflați pe lângă moștile cumpărate. Un boier cu ștaif nu-și vindea sclavii în bălci și nici nu-i cumpăra de acolo. Aici ajungeau cei mai oropsiți, cum era Dracu. Când cineva se afla la strămoare, vindea un sclav. Când îl enerva sclavul prea rău, la fel, lua calea spre târg. Tot în bălci erau aduși robii de premii. La întrecerile distractive, mai ales la aruncarea inelelor (*belciugelor*), recompensa era un sclav, care nu putuse fi vândut, pe care nu-l voia nimeni. De aici vine și vorba *nu m-ai câștigat la belciuge*, adică nu sunt chiar printre cei mai jalnici sclavi din oraș. Într-un cuvânt, la bălci ajungeau doar cei fără pic de noroc.

Tocmai de aceea, Dracu s-a supărat rău, rugându-și stăpâna să nu-l vândă așa. Nu se știa vinovat, nu era chiar așa decăzut.

Fără să-și dea seama de ce, pe Tenica o făceau fericită rugămintele lui. Din ochii drăcești ai bărbatului ieșeau niște săgeți purpurii, care-i alinau suferințele cărnii. Îi tremura alunița de pe obraz, iar buzele, umflate de indignare, răscoleau în Tenica amintirile primei ei tinereti.

Desigur, pe Dracu nu l-a cumpărat nimeni. Din când în când se mai oprea câte un posibil cumpărător, care imediat își făcea semnul crucii și dispărea.

În acea noapte, Tenica a avut vise frumoase, patronate misterios de sclavul chior. Cu precădere tatuajul de pe obraz o făcea să-și bage unghia-n carne.

După câteva săptămâni l-a dus iarăși în târg.

Între ea și acest sclav drăcesc începea să se scrie istoria unor secrete, pentru fiecare din ei, cu alt sens. În timp ce pentru Tenica văicărelile robului declanșau cele mai ascunse plăceri, pentru Dracu, femeia era

ne bună, iar singura dorință a lui era să scape de ea. Dar unde se putea duce un sclav care se vedea de la o poștă că e fugit și care nu avea niciun act?! Ar fi fost imediat prins și-ajungea la mai rău.

Cu trecerea zilelor, Tenica întinerise, căci nimic nu face mai bine ca plăcerile de care știi numai tu. Era ea zarzavagioaică, dar cu pretenții, îmbrăcată cu lucruri bune și, în ciuda nasului mare, avea o anumită sclipire în ochi care o făcea simpatică de multe ori.

Drumurile la târg se terminau adesea cu un vis fericit, iar disperările din ochii micului Dracu îi umpleau sângele de bondari și de viespi dansatoare. Și mai era și tatuajul de pe obraz, ca un sfârc de țigancă bătrână.

Când viața devenea monotonă, Tenica își lua sclavul și-l lega la căruță. Un mahalagiu mai milos s-a oferit s-o scape de Dracu, dar când a auzit prețul și-a dat imediat seama că zarzavagioaica n-avea niciun gând de vânzare. Poate că-i plăcea să se plimbe la bălci cu un sclav alergând în urma căruței.

Toată povestea a ținut aproape un an. Așa cum aflăm dintr-un document păstrat la Biblioteca Academiei, la bălciul cel mare de Sf. Ilie al anului 1816, Dracu a dispărut dizolvat în canicula verii.

Dar să urmărim faptele. De dimineață și până aproape de seară, ciufulit, zbanghiu, numai în cămașă, Dracu a stat cu soarele în cap. Doar el și încă un tip au rămas nevânduți. Pe el se înțelege de ce nu-l voiau. Dar celălalt pur și simplu n-avusese noroc.

Bălciul a fost vesel, lumea a tras la măsea, iar precupeța s-a dus să se holbeze la frumusețile care erau pe-atunci – înghițitorul de foc, câinele cântăreț, bărbatul priapic și femeia-șerpoaică.

Sârbul care păzea piața de sclavi se aghesmuisse și depăna amintiri cu niște lăutari care-i cântau la ureche.

Lihnit și supărat rău că nici de data asta nu fusese vândut, Dracu s-a tras sub o căruță, iar celălalt, văzându-l, s-a târât după el. Marea descoperire din acea zi a fost un căruțoi cu un coviltir foarte înalt. Două tipuri de vehicule erau răspândite, mai ales pe la târguri: unele cu boltă, acoperite cu pânză, cu piele, ori cu papură, iar altele, pentru cărat grâne sau calabalăcuri, erau îngrădite cu suluri de rogojină sau de răchită. Acestea din urmă atingeau uneori și trei metri în înălțime – ceea ce, să recunoaștem, era impresionant. Dintr-un astfel de vehicul, care căra echipamente de circ, a ieșit un cap, să vadă cine se mișcă pe-acolo. Iar

acest cap părea identic cu al lui Dracu, ceea ce i-a făcut pe cei doi sclavi să moară de frică: era un tip chior și ciufulit rău.

Ce s-a întâmplat exact-exact nu se știe. Căruța de circ și-a văzut de drum, iar precupeța a reclamat la agie că-i dispăruse singurul sclav. Așa a ajuns până la noi documentul în care căpitanul agiei dispune căutarea fugariilor.

Zarzagioaica a făcut tot ce era omenește posibil pentru a-și găsi sclavul. I-a făcut o descriere fără grabă, insistând pe tatuajul din falcă. Noptile ei erau acum triste, iar viața nu mai avea niciun rost.

Un an întreg a fost căutat Dracu, fără succes. Într-un alt document, datat 1817, ni se spune că, din lipsă de probe, cazul a fost clasat. Cei doi sclavi n-au fost găsiți niciodată, numărându-se printre puținele cazuri de fugari cărora li s-au șters urmele.

Mahalagiii de la Izvor cred și-n ziua de azi că Dracu a coborât în infern, la rudele lui, iar precupeța a murit convinsă că visele ei rușinoase cauzaseră dispariția.

În ceea ce mă privește, mă gândesc că Dracu a devenit artist pe la bălciuri, călător sau măcar demonul precupețelor singure.

NARGHILEAUA VRĂJITĂ

Sf. Andrei, 1794. Lumea se pregătește de sărbătorile iernii, cu dovleac copt și neînchipte vrăjitorii, căci în noaptea de 30 noiembrie se deschid porțile spre lumea subtilă. E seară, iar la Curtea Veche au coborât umbrele morților, cuibărindu-se mai ales prin Beciul Domnesc, o imensă cămară cu multe bunătăți și cu butoaie de vin, lichioruri și peltele, așezate pe rafturi. Peste toate acestea era stăpân Andrei, un administrator cu simbrie și rang de stolnic, care se pregătea să plece acasă, fără să știe că în stradă îl aștepta o surpriză.

Cu niște zile în urmă sosise în București un bucătar, originar din Silistra, care trăgea nădejde să intre în slujbă la bucătăria Palatului. Călătorise zile multe, însoțit de o fată, o copilă de 13 ani, pe nume Floarea. Aceasta insistase să facă împreună drumul spre București, unde spera să-și întâlnească mama.

Iar aici e momentul să vă spun că această copilă avea darul rar de a ști cum să ceară. În primul rând, mânduia o narghilea subțirică pe care o învătea pe sub nasul celor din jur. Apoi, nu vorbea niciodată fără să tragă un fum pe care îl risipea cu artă, atrăgând în valurile lui albăstrui mici zâne și duhuri.

Povestea ei era tristă, dar parfumată. Recent, mama îi plecase într-o călătorie spre Ismail, de unde promisese că la un moment dat va lua drumul spre București. Văduvă, încă bine, înfășurată în șaluri, această mamă se lauda cu bijuterii moștenite de la mama ei, o bucureșteancă

get-beget care, printre altele, îi dăduse și o oglindă înrămată în argint. Cu toate că viața în București era minunată, femeia aceasta fandosită, fiică de precupeți, fugise în lume, căsătorindu-se cu un căruțaș, robul unui negustor din Silistra, iar nu peste mult se născuse Floarea, care, după cum îi spune și numele, fusese așteptată, dorită.

Dar viața e schimbătoare. Căruțașul a dat colțul, iar Floarea s-a trezit singură, căci maică-sa, îndrăgostită de un anume Peea Rențiper (frumos nume!) a tăiat-o spre Ismail, lăsând-o pe Floarea cu un bucătar din vecini, să învețe o meserie. O idee bună, de altfel. Într-un an, maximum doi, ajungea creatoare de chifle.

Iar acest bucătar a intrat sub fumul vrăjit al copilei, încât nu putea să-i refuze nimic. Supărat pe el însuși, conștient că ajunsese sclavul unei fete de sclav, bucătarul, inspirat de cine știe ce întâmplări, și-a luat căpisterea în spate, hotărât să facă avere la București. Floarea l-a urmat ca un câine. Sau mă rog, invers.

Și ajungem din nou la chelar! În Ajun de Sf. Andrei, stolnicul beciurilor domnești a ieșit la plimbare. Era un noiembrie cald, iar mahalagiile vopseau nuci pentru sărbători. Prin oraș se auzeau lăutarii, cu ultimele istorii picante, iar pe Strada Lipscanilor fluturau șaluri de Persia, anterie de cașmir și museline brodate.

Andrei stolnicul le privea cu indiferență, fălindu-se cu un guler de blană și cu o cealma de maltez, cu flori galbene pe un fond fumuriu spre albastru. Era către seară, v-am spus, iar omul se pregătea de petrecere, căci de Sf. Andrei bucureștenii chefuiesc până dimineța, ca să alunge demonii și stafiile, iar bucureștencele fac vrăji și ghicesc viitorul. Tot orașul se umple de umbre.

Când trăsura a oprit, cum se mai întâmplă în trafic, la fereastră a apărut bucătarul, care a-nceput să se roage pentru o slujbă. Stolnicul era flatat, ascultându-l cum vorbea armânește, stâlcind cuvintele, dar mai ales pentru că dovedea un bun-simț natural, știind să se milogească pe bune. S-a ținut după trăsură până acasă la stolnic, unde curtea era plină de oaspeți, de grătare și lăutari.

Pe deasupra lor pluteau umbrele de pe lumea cealaltă.

Înțelegând situația, dându-și seama că era ziua lui, bucătarul i-a oferit un cadou, ca să nu-l uite, anume pe Floarea, care alergase în urma maestrului ei, de la Curtea Veche până la Gorgani, unde locuia Andrei,

stolnicul. Prin urmare, era asudată și uluită de tot ceea ce vedea, mai ales de curtea plină de lume. Dar cum la cei 13 ani ai ei văzuse multe, evaluând rapid situația, și-a dat seama că în curțile stolnicului era mai bine decât la cuptor, așa c-a acceptat imediat să fie *cadou*. Și legănând lungă pipă, aruncând fumuri înțesate cu diavoli, ciugulind în trecere de la mesele întinse în curte, și-a făcut repede loc printre oaspeți.

Stolnicul, aiurit, a poruncit să-i fie pregătită o cameră, la mansardă, de unde putea să privească orașul.

Nu știm dacă bucătarul a fost angajat, dar știm că Andrei a fost marcat de întâlnirea cu Floarea. Toată familia văzuse schimbarea, căci chiar din acea seară s-a înmuiat, topit în florile galbene ale șalului său de mătase. Ea îi povestea despre mama ei, despre drumul spre Ismail, iar stolnicul vedea mătăsurile acelei femei dispărute în ceață. Fiecare fum risipit din narghileaua copilei îl făcea mai tăcut.

Două săptămâni mai târziu, a depus o depeșă la Divan, cerând act de eliberare pentru fată, pe motiv că mama ei, plecată în călătorie la Ismail, vă amintiți, cu noul iubit Rențiper, era născută la București, ca cetățean liber.

Floarea n-avea acte, ce-i drept, tocmai de aceea situația ei se cerea rezolvată. Și ca să nu existe dubii, scrie Andrei, direct către vodă, de data aceasta, cu toate că fata are aparențe de sclavă, mai ales din cauza unei pipe, din care trage din când în când, totuși măcar pe jumătate e liberă, având în vedere originea mamei ei.

Alexandru Moruzi, care citea toate chestiile de genul ăsta, impresionat de patosul care răzbătea din cuvintele stolnicului Andrei, a luat o hotărâre destul de bizară, trimițându-i-o în Ajunul Crăciunului, ca pe-un cadou. El hotărăște ca Floarea să fie declarată om liber, dar nu de mâine-poimâine, ci doar după ce se va mărita. Până atunci, n-avea decât să rămână în grija stolnicului, ca sclavă bine-merci.

Poate că Floarea ar fi murit în robie, iar toate acestea nu s-ar fi întâmplat, dacă n-ar fi ajuns în casa stolnicului în noaptea de Sf. Andrei – patronul tuturor duhurilor. Eu cred că în narghileaua ei subțirică se furișaseră niște îngerași beți sau stafiile lor, care de Sf. Andrei se plimbă pe unde vor ele.

CRIMĂ ȘI POEZIE

FURTUNĂ

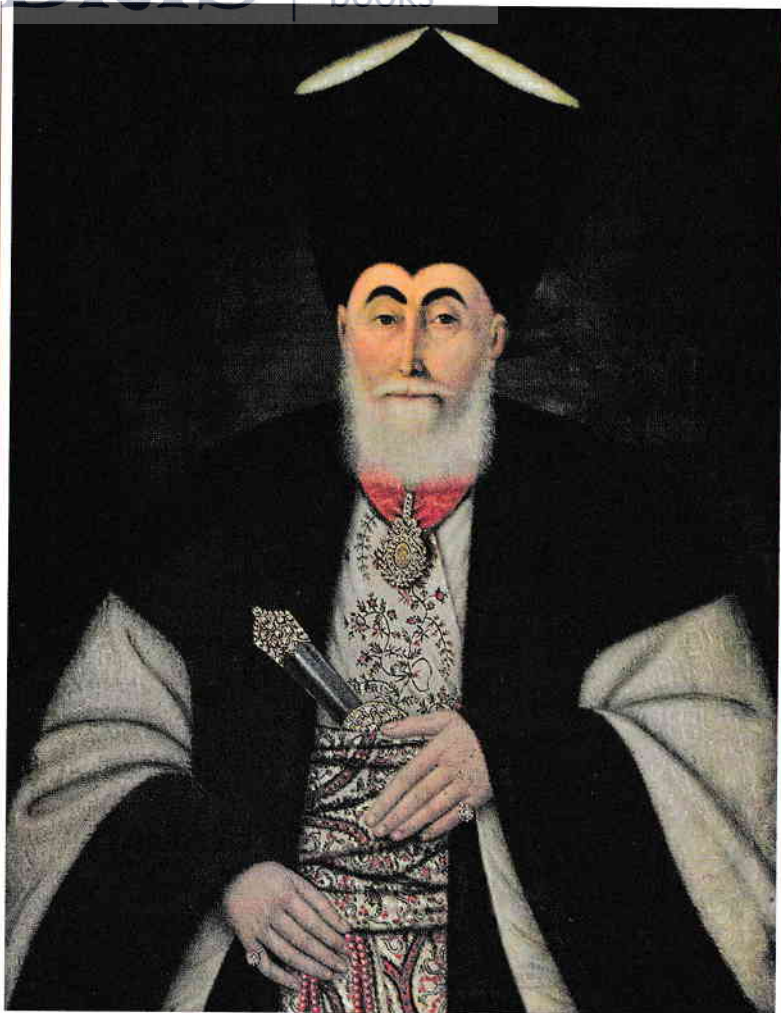
Pe la anul 1835, Anton Chladek vine la București, unde va și rămâne, până la finele vieții (1794–1882). E pictor, profesorul lui Nicolae Grigorescu, rămas în istorie mai ales pentru portretele făcute boierilor din Valahia.

Pentru familia Văcărescu a făcut trei portrete, anume pe-ale poezilor Ienăchiță și Alecu Văcărescu, morți de mult la acea dată, și pe-al Marelui Ban Teodor Văcărescu, zis Furtună. Primii sunt, desigur, pictați după alte portrete, amândoi tineri, iar cel de-al treilea, bătrân, de unde deducem că i-a pozat pictorului. Având în vedere că doar Furtună trăia la acea dată, înseamnă că el a suportat plata.

Acest ban, despre care se știe că era poreclit Furtună, din cauza temperamentului coleric, era extrem de bogat, extrem de zgârcit. Totuși, nu agreea plocoanele, mita, șantajul. Circula chiar o poveste legată de aversiunea față de banii câștigați pe căi necinstite. Pe unul care vruse să-l mituiască l-a bătut cu săculețul de bani peste gură.

Era zurliu, se zice, dar bine intenționat și sufletist. Prietenii îi spuneau Teodorachi. Totuși, porecla Furtună îl arată răsturnând lucrurile.

Privind cele trei tablouri, mă întreb de ce comandase portretele unor rude moarte, un văr și un unchi. De ce nu comandase portretul fiului său?

Marele Ban Theodor Văcărescu Furtună de Anton Chladek, Muzeul Municipiului
București; ulei pe pânză: 81 x 105 cm

Într-o după-amiază de toamnă s-a întâlnit cu Chladek, un tânăr fragil, cu ochii albaștri, ceh de origine, vorbitor de sârbă, poate că și cunoscător de română, pe care oricum a învățat-o cu timpul. Întâlnirea l-a marcat pe Banul Furtună, amintindu-i poate de tinerețe. Acest Anton inspira încredere, iar Teodorachi a-nceput să-i povestească, mai întâi greu, apoi mai alert, pe măsură ce-i arăta medalionul, pe care era pictat portretul vărului său, cerându-i să-l corecteze, să-i adauge în privire patosul, păstrat doar în amintirile lui.